

(Пресс за РС, 14.12.2010)

Шта би са турском дипломатијом на западном Балкану? Као што се изненада појавила почетком године, тако се негдје током избора нагло и повукла. Одавно нам нема у госте ни Давутоглуа, ни Ердогана ни Гула у Сарајеву, нити бошњачки лидери одлазе у „Станбол на Босфору“. Да ли се то може објаснити само чињеницом да је „човјек за везу“ Харис Силајџић неочекивано, а убједљиво изгубио изборе за Предсједништво БиХ, па сада нема ко да организује наизмјеничне посјете? Или је недипломатски отворена подршка кандидату губитнику покварила односе са кандидатом побједником? Вјероватно да има и једног и другог, али за Силајџића као менаџера би се лако нашла замјена, а и потцјењивање изборних шанси Алијиног сина није тешко поправити с обзиром да је током рата у БиХ женски дио фамилије Изетбеговић управо у Турској нашао топло избјегличко уточиште. Дакле, прави разлог турског повлачења из БиХ морало би ипак бити нешто крупније. Проблем није био само у томе што су погрешно типовали на Силајџића, него много више у томе што је његов изборни фијаско показао да ми отворена подршка „порте“ није обезбиједила гласове бирача. Да ће други поход Турске на Босну изазвати отворен отпор Срба и уздржан става Хрвата, можда су могли и рачунати, али сигурно не и на мањак ентузијазма код самих Бошњака.

Јесте турски емисар пробудио свјест о присним вјерским и културним везама за војно-политички моћном регионалном силом, јесте дирнуо у стару носталгију за беговатом, јесте подстакао фантазије чак о некој далекој матици и резервној домовини. Нису, међутим, изостале ни одређене резерве.

Већ током оног легендарног Даватоглуовог предавања у Сарајеву када је турски министар спољних послова средњовјековну османску окупацију Босне описао као „успјешну причу коју треба обновити“, бошњачка публика је реаговала подијељеним осјећањима. Јесте турски емисар пробудио свјест о присним вјерским и културним везама за војно-политички моћном регионалном силом, јесте дирнуо у стару носталгију за беговатом, јесте подстакао фантазије чак о некој далекој матици и резервној домовини. Нису, међутим, изостале ни одређене резерве. Укључивање турске дипломатије као главног актера у рјешавању проблема дејтонске Босне, Бошњаци су

процјенили као повлачење из игре не мање наклоњених, али неупоредиво јачих играча попут у САД и ЕУ. Затим, у тој замјени улога препознали су дугорочно удаљавање БиХ од европских интеграција из којих је Турска по свему судећи трајно искључена. Даље, предвидјели су да ће њихову турску везу комшије протумачити, а Запад схватити као, прије свега, исламску везу и да ће она тако послужити као аргумент за даљу дисолуцију БиХ.

Напокон, босански муслимани су још од слома Османске империје били стигматизовани као „потурице“ односно као превјерници и издајце, и тим бременом су и данас дијелом оптерећени, барем у историографији и литератури хришћанске околине. Због далеке османске окупације, Турци су за Србе архетипски непријатељи, а српска нација се историјски афирмисала кроз устанке против овог вишевијеконог окупатора. Тај архетип је био призиван и током мобилизације у грађанском рату 92–95, али и у социјалистичкој БиХ у неким руралним срединама и Срби и Хрвати су, по традицији и без негативног предзнака, Муслимана оловљавали са Турчин. Обнављање турско-бошњачких веза сигурно би оживјело ову идентификацију и дирнула у дуго оспоравану националну посебност на коју су Бошњаци плахо осјетљиви. Подијељене емоције бошњачког народа према турском могу се данас препознати и по томе што сваку идентификацију са Турцима доживљавају као увреду, али и врло жучно реагују на сваку ружну ријеч о Турцима као да се ради о рођеној браћи. Добра илустрација те амбиваленције јесте млака подршка турској спољнополитичкој офанзиви на БиХ, која је, истовремено, праћена жестоким критикама свих оних који у томе препознају неоосманизам.

„Турски повратак на Балкан“ обухватио је и Рашку у Србији, али је тамо произвео нешто другачије посљедице.

„Турски повратак на Балкан“ обухватио је и Рашку у Србији, али је тамо произвео нешто другачије посљедице. Док Изетбеговић јр., Лагумџија и Тихић нису подијелили Силајџићево одушевљење за приближавање Анкари наспрам Брисела и Вашингтона,

санџачки вјерско-политички лидер Зукорлић се, након посјете Ердогана, Гула и др., осјетио охрабрен да за три општине са бошњачком већином затражи аутономију. Иако су турски лидери на миг Запада стигли у Нови Пазар да пацифицирају локалног сунитског ајатолаха и инвестицијама у посрнулу санџачку привреду запосле његове потенцијалне

младе слѣдбенике, све је кренуло у сасвим другом правцу. Тадић и Ердоган су тамо дочекани у таквом декору и уз такве овације као да су стигли у Турску, а не у дио Србије. Анализа Милошевићеве и Ћинђићеве политике указала би и на раније унутрашње пропусте, али чињеница је да званични Београд, након „посредовања турске дипломатије“, све теже излази на крај са Зукорлићем. Осиони муфтија, који стиче све већу популарност у невеликој бошњачкој популацији у Рашкој, тврди да је његовим истовјерницима средиште у Сарајеву, а сународницима матица у Босни. Реис Церић је од срца прихватио прилику да своју надлежност прошири на Србију, а бројне Санџаклије у војном, полицијском и пословном миљеу олимпијског града на вијају да им се завичај примакне матици. Алија Изетбеговић би то сасвим сигурно одобрио јер је још 90-их формирао огранак СДА у Пазару и С. Угљанина поставио за потпредсједника у централи. Син Бакир ће се наћи у великој недоумици. Да ли да Зукорлића упути да локалне проблеме рјешава у Београду, а не у Сарајеву? Или да га отворено подржи и тако и сам постане мета крити ка које Бошњаци обично упућују сусједима због мјешања у унутрашње ствари друге државе?

Анализа Милошевићеве и Ћинђићеве политике указала би и на раније унутрашње пропусте, али чињеница је да званични Београд, након „посредовања турске дипломатије“, све теже излази на крај са Зукорлићем.

Да ли да муфтију као бар формално само вјерског лидера препусти искључиво реису? Или да у текућим превирањима на граници између Србије и БиХ препозна дио ширег регионалног сценарија по коме ће, након успостављања хрватског ентитета, бошњачки ентитет бити територијално намирен у Санџаку? Био би то још један корак ка

Шта учинише Турци

Пише: Ненад Кеџмановић
четвртак, 23 децембар 2010 12:16

усклађивању државних и територијално-етничких граница на Балкану. Остаје једино нејасно јесу ли владајући исламисти из Анкаре током кратког боравка у Србији и БиХ, овоме процесу плански или само нехотице допринијели.